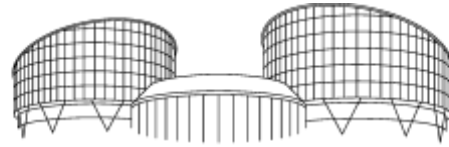

Preliminarus vertimas

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

ANTRASIS SKYRIUS

BYLA NEKVEDAVIČIUS PRIEŠ LIETUVĄ

(Peticijos Nr. 1471/05)

SPRENDIMAS
(dėl esmės)

STRASBŪRAS

2013 m. gruodžio 10 d.

Šis sprendimas įsigalios pagal Konvencijos 44 straipsnio 2 dalį. Jame gali būti daromi redakcinio pobūdžio pataisymai.

Byloje Nekvedavičius prieš Lietuvą

Europos Žmogaus Teisių Teismas (Antrasis skyrius), posėdžiaujant kolegijai, sudarytai iš:

pirmininko Guido Raimondi,
teisėjų Işıl Karakaş,
Dragoljub Popović,
András Sajó,
Nebojša Vučinić,
Helen Keller,
Egidijaus Kūrio,

ir *skyriaus kanclerio* Stanley Naismith,

po svarstymo uždarame posėdyje 2013 m. lapkričio 19 d.
skelbia tą dieną priimtą sprendimą:

PROCESAS

1. Bylą prieš Lietuvos Respubliką pradėjo Lietuvos ir Vokietijos pilietis Christian Nekvedavičius (toliau – pareiškėjas), kuris 2004 m. gruodžio 10 d. Teismui pateikė peticiją (Nr. 1471/05) pagal Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos (toliau – Konvencija) 34 straipsnį.

2. Lietuvos Respublikos Vyriausybei (toliau – Vyriausybė) atstovavo jos atstovė E. Baltutytė.

3. Pareiškėjas teigė, kad Lietuvos valdžios institucijoms negražinus jo mirusiam tėvui priklausiusios nuosavybės, kuri buvo nacionalizuota sovietmečiu, ir neįvykdžius įsiteisėjusio 2001 m. lapkričio 27 d. teismo sprendimo buvo pažeisti Konvencijos 1 Protokolo 1 straipsnis ir Konvencijos 6 straipsnio 1 dalis.

4. Vokietijos Vyriausybė, kuri apie teisę pateikti raštiškas pastabas buvo informuota 2008 m. sausio 16 d., noro dalyvauti byloje nepareiškė.

5. 2006 m. lapkričio 24 d. peticija buvo perduota Vyriausybei. Buvo nutarta iš karto spręsti dėl peticijos priimtumo ir esmės (Konvencijos 29 straipsnio 1 dalis).

FAKTAI**I. BYLOS APLINKYBĖS**

6. Pareiškėjas gimė 1946 m. ir gyvena Vokietijos mieste Münster.

7. Pareiškėjo tėvui priklausė žemės sklypas ir du jame buvę namai, esantys Kauno miesto centre, Lietuvoje. Po sovietų okupacijos 1940-aisiais

žemės sklypas buvo nacionalizuotas. Namų nuosavybės teisės 1948 m. atiteko buvusiai pareiškėjo tėvo žmonai, kuri ir toliau ten gyveno. 1964–1968 m. nuosavybės teisės į pastatus buvo perleistos tretiesiems asmenims.

8. Lietuvai 1990 metais atgavus nepriklausomybę, pareiškėjas, vadovaudamasis 1991 m. Įstatymu „Dėl piliečių nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atstatymo tvarkos ir sąlygų“, kreipėsi dėl nuosavybės teisių atkūrimo natūra. Užpildytą savo prašymą valdžios institucijoms jis pateikė 1997 metais ir pakartotinai 1999 metais.

1. Administracinė byla dėl namų nuosavybės teisių

9. Savo pirmuoju skundu teisme pareiškėjas siekė įpareigoti institucijas atkurti jo nuosavybės teises į du pastatus.

10. 2000 m. spalio 16 d. Kauno apygardos administracinis teismas jo skundą atmetė remdamasis tuo, kad šie namai niekada nebuvo nacionalizuoti, o liko privačioje nuosavybėje. Kaip patvirtina 1948 m. teismo sprendimas, jie priklausė pareiškėjo tėvo buvusiai sutuoktinei. Todėl pareiškėjas į juos neturėjo teisių pagal nacionalinius teisės aktus dėl nuosavybės teisių atkūrimo į nacionalizuotą turtą.

11. 2001 m. balandžio 13 d. Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas sprendimą paliko nepakeistą.

2. Administracinė byla dėl nuosavybės teisių atkūrimo į žemės sklypą

12. Nenustatytą dieną pareiškėjas pateikė Kauno apygardos administraciniam teismui skundą dėl vietos institucijų neveikimo, susijusio su jo nuosavybės teisių atkūrimu į žemės sklypą. Be to, jis reikalavo, kad jam būtų gražintas būtent jo tėvui priklausęs žemės sklypas.

13. 2001 m. lapkričio 27 d. sprendimu teismas iš dalies patenkino pareiškėjo skundą. Buvo nustatyta, kad pareiškėjo vietos valdžios institucijoms pateikti dokumentai buvo pakankami sprendimui dėl jo nuosavybės teisių atkūrimo priimti. Tačiau teismas konstatavo, kad 1999–2001 m. beveik visas žemės sklypas jau buvo įsigytas ir naudojamas kitų asmenų, taigi, nebuvo galimybės pareiškėjui gražinti būtent jo tėvui priklausiusį žemės sklypą: jam nuosavybės teisės turi būti atkurtos kitais Nuosavybės teisių atkūrimo įstatyme numatytais būdais.

14. Tame pačiame sprendime teismas atkreipė dėmesį į viešojo administravimo institucijų neveikimą. Teismas įpareigojo Kauno apskrities viršininką atkurti pareiškėjui nuosavybės teises į jo tėvui priklausiusį žemės sklypą pagal Nuosavybės teisių atkūrimo įstatymo nuostatas. Nuosavybės teisių atkūrimo terminas ar būdas teismo sprendime nurodyti nebuvo. Šalims sprendimo neapskundus jis įsiteisėjo.

15. Pareiškėjui pateikus skundą, kad valdžios institucijos neįvykdė 2001 m. lapkričio 27 d. teismo sprendimo, 2002 m. kovo 27 d. buvo išduotas vykdomasis raštas.

16. 2002 m. balandžio 19 d. Kauno apskrities viršininkas netenkino pareiškėjo prašymo grąžinti nuosavybę natūra. Pareiškėjas įsakymą apskundė ir 2004 m. vasario 12 d. Kauno apygardos administracinio teismas galutiniu sprendimu jį panaikino dėl procedūrinio trūkumo: minėtą įsakymą pasirašė nekompetentingas subjektas.

17. 2003–2006 m. viešojo administravimo institucijos teikė paklausimus dėl laisvos (neužstatytos) žemės dalies būtent pareiškėjo tėvui priklausiusiame žemės sklype. Tačiau kelis kartus buvo padaryta išvada, kad laisvos (neužstatytos) žemės nėra ir dėl to pareiškėjui teisės turi būti atkurtos kitais Nuosavybės teisių atkūrimo įstatyme numatytais būdais.

18. 2006 m. institucijos informavo pareiškėją, kad, siekiant atkurti nuosavybės teises, jam bus suformuotas naujas žemės sklypas. 2007 m. vasario mėn. pareiškėjui buvo pranešta, kad jam bus atlyginta vertybiniais popieriais. Pareiškėjas raštu atsakė, kad nei vienas iš šių būdų jam nepriimtinas.

19. 2007 m. liepos 17 d. Kauno apskrities viršininkas priėmė įsakymą atkurti pareiškėjui nuosavybės teises į ginčijamą žemę išmokant jam 23 086 litų (Lt) (apytiksliai 6 690 eurų) kompensaciją Lietuvos Vyriausybės vertybiniais popieriais.

20. Pareiškėjas dar kartą kreipėsi į teismą, prašydamas minėtą įsakymą panaikinti kaip neteisėtą ir priteisti kompensaciją, lygią jo nurodytai šios žemės rinkos vertei.

21. Galutiniu 2008 m. kovo 30 d. sprendimu Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas pareiškėjo reikalavimą patenkino iš dalies ir panaikino 2007 m. liepos 13 d. įsakymą. Buvo nustatyta, kad valdžios institucijų sprendimas atkurti pareiškėjui nuosavybės teises buvo nepagrįstas, nes jį priėmė Kauno apskrities viršininko pavaduotojas, neturėjęs kompetencijos priimti tokio sprendimo.

22. Pareiškėjas buvo įtrauktas į Nacionalinės žemės tarnybos 2011 m. rugsėjo 14 d. patvirtintą piliečių eilę, kuriems atkuriant nuosavybės teises suteikiami nauji žemės sklypai kaip kompensacija, kai nuosavybė negali būti grąžinta natūra. Į minėtą eilę jis buvo įtrauktas nuo 2000 metų.

23. Iki šiol šalys nėra pateikusios informacijos apie tai, kad pareiškėjo nuosavybės teisės būtų buvę atkurtos.

3. Pareiškėjo civilinis ieškinys dėl nuosavybės teisių

24. Manydamas, kad pastatai jo tėvo buvusiai sutuoktinei, o vėliau ir tretiesiems asmenims priklausė neteisėtai, pareiškėjas pareiškė vindikacinį ieškinį. Jis reikalavo grąžinti namus natūra ir panaikinti žemės pardavimo sutartis, sudarytas tarp viešojo administravimo institucijų ir privačių pirkėjų.

25. 2003 m. liepos 3 d. Kauno apygardos teismas pareiškėjo ieškinį atmetė. Šio teismo sprendimą 2003 m. spalio 30 d. Apeliacinis teismas paliko nepakeistą. Teismas priėjo išvadą, kad namai pirkėjams priklausė teisėtai.

26. 2004 m. sausio 8 d. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas pareiškėjo kasacinį skundą priimti atsisakė, motyvuodamas tuo, kad jame nebuvo keliami svarbūs teisės klausimai ir dėl to jis neatitiko Civilinio proceso kodekso 346 straipsnio ir 347 straipsnio 1 dalies 3 punkto reikalavimų. Pareiškėjas ir jo advokatas patikslino skundo pagrindus ir 2004 m. birželio 9 d. iš naujo pateikė kasacinį skundą.

27. 2004 m. birželio 11 d. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas atsisakė priimti minėtą skundą nagrinėti, pastebėdamas, kad jis buvo pateiktas praleidus trijų mėnesių senaties terminą (2004 m. sausio 30 d.), nenurodžius jokių praleidimą pateisinančių priežasčių.

II. BYLAI REIKŠMINGA VIDAUS TEISĖ IR PRAKTIKA

28. 1991 m. Nuosavybės teisių atkūrimo įstatyme (*Lietuvos Respublikos Įstatymas „Dėl piliečių nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atstatymo tvarkos ir sąlygų“*) (daug kartų keistas) numatyti du nuosavybės teisių atkūrimo būdai: nuosavybės gražinimas esant tam tikroms sąlygoms ir atlyginimas (pinigais arba žeme) kitais atvejais. Paprastai žemė gražinama natūra, išskyrus tuos atvejus, kai, pavyzdžiui, ji yra priskiriama valstybės išperkamai žemei. Žemė yra laikoma išperkama, jeigu ji, *inter alia*, yra suteikta kitiems fiziniams asmenims ir yra naudojama ūkiui.

29. 1994 m. gegužės 27 d. Konstitucinis Teismas išnagrinėjo nuosavybės teisių atkūrimą reglamentuojančių nacionalinių teisės aktų atitikties Konstitucijai klausimą. Savo nutarime Konstitucinis Teismas *inter alia* nusprendė, kad po 1940 m. sovietinės valdžios nacionalizuotas turtas laikytinas „faktiškai valstybės valdomu turtu“. Konstitucinis Teismas taip pat nurodė:

„Iki turto gražinimo ar atitinkamos kompensacijos išmokėjimo buvusio savininko subjektinės teisės į konkretų turtą dar nėra atstatytos. Įstatymas, kol nėra pritaikytas konkrečiam subjektui dėl konkretaus turto gražinimo, pats savaime subjektnių teisių nesukuria. Esant tokiai situacijai, valstybės įgaliotos institucijos sprendimas gražinti turtą natūra ar kompensuoti jį turi tokią juridinę reikšmę, kad tik nuo to momento buvęs savininkas įgyja savininko teises į tokį turtą“.

Konstitucinis Teismas taip pat konstatavo, kad teisinga kompensacija už nuosavybę, kuri negali būti gražinta, atitinka nuosavybės apsaugos principą.

30. 1994 m. birželio 15 d. ir spalio 19 d. nutarimuose Konstitucinis Teismas pabrėžė, kad nuosavybės teisių atkūrimo sąvoka Lietuvoje iš esmės reiškia ribotą restituciją. Šiuo atžvilgiu Konstitucinis Teismas pažymėjo, kad Lietuvos valdžios institucijos po valstybės atkūrimo 1990 m. nėra atsakingos nei už prieš pusę šimtmečio įvykdytą sovietinę okupaciją, nei už okupacijos pasekmes. Konstitucinis Teismas konstatavo, kad po 1940 m. daugelis fizinių asmenų pagal tuo metu galiojusius įstatymus įgijo įvairaus turto, kuris anksčiau buvo nacionalizuotas. Neatsižvelgti į šiuos faktinius ir teisinius aspektus buvo neįmanoma, ir vidaus teisės aktuose dėl nuosavybės

teisių atkūrimo buvo tinkamai atsižvelgta ne tik į buvusių savininkų, bet ir į privačių asmenų, valdžiusių ar įgijusių turtą pagal teisėtus sandorius, interesus.

31. 1995 m. birželio 20 d. Konstitucinis Teismas konstatavo, kad Seimo ribotos restitucijos principo pasirinkimą lėmė sunkios politinės ir socialinės sąlygos, t. y. tai, kad „per 50 okupacijos metų užaugo naujos žmonių kartos, susiformavo nauji žmonių turiniai ir kiti socialiniai – ekonominiai santykiai, kurių, sprendžiant nuosavybės teisės atstatymo klausimus, nepaisyti nebuvo galima“.

32. Pagal Nuosavybės teisių atkūrimo įstatymo 18 straipsnį (visų redakcijų iki 1999 m.) valdžios institucijos privalėjo gauti rašytinį konkretaus asmens sutikimą, prieš nusprendamos dėl tinkamo atlyginimo būdo nesant galimybės gražinti nuosavybę natūra. Pagal Nuosavybės teisių atkūrimo įstatymo redakciją, įsigaliojusią nuo 1999 m. birželio 2 d., vykdomoji valdžia turi teisę išspręsti atlyginimo klausimą be asmens sutikimo. Šis sprendimas gali būti apskūstas teismui įstatymo 19 straipsnyje nustatyta tvarka. Paduodant šį skundą žyminis mokestis nemokamas.

33. Viešojo administravimo institucijos turi išnagrinėti piliečių prašymus ir priimti sprendimus dėl nuosavybės teisių atkūrimo per 6 mėnesius nuo prašymo ir visų reikiamų dokumentų gavimo (Nuosavybės teisių atkūrimo įstatymo 18 straipsnis).

34. Pagal Administracinių bylų teisenos įstatymo 14 straipsnį įsiteisėjęs teismo sprendimas, nutarimas ir nutartis yra privalomi visoms valstybės institucijoms, pareigūnams ir tarnautojams, įmonėms, įstaigoms, organizacijoms, kitiems fiziniams bei juridiniams asmenims ir turi būti vykdomas visoje Lietuvos Respublikos teritorijoje.

35. Civilinio proceso kodekso 346 straipsnis numato, kad kasacija galima tik tuo atveju, kai yra šiame straipsnyje išvardyti pagrindai. Kasaciniame skunde turi būti nurodyti išsamūs teisiniai argumentai, kurie patvirtina kasacijos pagrindų buvimą (347 straipsnis).

36. Civilinio proceso kodekso 350 straipsnio 2 dalies 3 ir 4 punktuose numatyta, kad Lietuvos Aukščiausiasis Teismas atsisako priimti kasacinį skundą, jeigu jis neatitinka Kodekso 346 ir 347 straipsniuose nustatytų reikalavimų. Jeigu kasacinį skundą atsisakoma priimti minėtais pagrindais, kasatorius gali ištaisyti trūkumus ir iš naujo paduoti kasacinį skundą (350 straipsnio 5 dalis).

37. Kasacinis skundas gali būti paduotas per tris mėnesius nuo skundžiamo sprendimo, nutarties įsiteisėjimo dienos (345 straipsnio 1 dalis).

38. Civiliniame kodekse numatyta, kad žalą, atsiradusią dėl valstybės valdžios institucijų neteisėtų veiksmų, privalo atlyginti valstybė nepaisydama konkretaus valstybės tarnautojo ar kito valstybės valdžios institucijos darbuotojo kaltės (6.271 straipsnis). Valstybė taip pat gali būti

laikoma atsakinga už neteisėtus teisėsaugos institucijų veiksmus, pavyzdžiui, neteisėtą areštą arba suėmimą (6.272 straipsnis).

TEISĖ

I. TARIAMAS KONVENCIJOS 6 STRAIPSNIO 1 DALIES PAŽEIDIMAS

39. Pareiškėjas, remdamasis Konvencijos 6 straipsnio 1 dalimi, skundėsi, kad 2001 m. lapkričio 27 d. teismo sprendimas, kuriuo valdžios institucijoms buvo įpareigtos atkurti jam nuosavybės teises į mirusio tėvo žemę, nebuvo įvykdytas. Be to, jis skundėsi, kad nuosavybės teisių atkūrimo procesas užsitęsė per ilgai.

40. Nurodyta Konvencijos nuostata numato:

„Kai yra sprendžiamas tam tikro asmens civilinio pobūdžio teisių ir pareigų <...> klausimas, toks asmuo turi teisę, kad bylą per įmanomai trumpiausią laiką <...> teisingai išnagrinėtų <...> teismas“.

41. Teismo nuomone, ilgai trukusio nuosavybės teisių atkūrimo proceso klausimas yra tiesiogiai susijęs su skundu dėl neįvykdyto teismo sprendimo. Todėl į šį klausimą bus atsižvelgta vertinant skundą dėl teismo sprendimo neįvykdymo.

A. Priimtinas

42. Vyriausybė teigė, kad pareiškėjas nepasinaudojo visomis veiksmingomis teisinės gynybos priemonėmis, nes nepareiškė valstybei civilinio ieškinio dėl neįvykdyto teismo sprendimo sukeltos žalos atlyginimo pagal Civilinio kodekso 6.271 straipsnį.

43. Pareiškėjas šį argumentą ginčijo.

44. Atkreiptinas dėmesys, kad pagal Konvencijos 35 straipsnio 1 dalį, privalo būti panaudotos tik tos teisinės gynybos priemonės, kurios yra susijusios su tariamais pažeidimais ir tuo pačiu yra prieinamos bei pakankamos. Turi būti pakankamai aišku, kad tokios priemonės egzistuoja ne tik teoriškai, bet ir praktiškai (žr. *Scordino v. Italy (Nr. 1)* [GC], no. 36813/97, § 142, ECHR 2006-V).

45. Teismo nuomone, ieškinys valstybei dėl žalos atlyginimo kartais gali būti laikomas pakankama teisinės gynybos priemone, ypač kai kompensacija yra vienintelis būdas patirtai skriaudai atlyginti. Tačiau šioje byloje kompensacija už valstybės neįvykdytą teismo sprendimą nebūtų tinkama alternatyva priemonėms, kurias Lietuvos teisinė sistema turėjo užtikrinti pareiškėjui, kad būtų atkurtos jo nuosavybės teisės (žr., *mutatis*

mutandis Dadiani and Machabeli v. Georgia, no. 8252/08, § 32; ir *Iatridis v. Greece* [GC], no. 31107/96, § 47, ECHR 1999-II).

46. Dėl to Vyriausybės prieštaravimas turi būti atmestas.

47. Teismas taip pat mano, kad šiame skunde keliami pagrįsti klausimai pagal Konvencijos 6 straipsnio 1 dalį ir skundas nėra akivaizdžiai nepagrįstas pagal Konvencijos 35 straipsnio 3 dalį. Jis taip pat nėra nepriimtinas ir kitais pagrindais. Dėl šios priežasties skundas turi būti pripažintas priimtinu.

B. Esmė

1. Šalių argumentai

48. Pareiškėjas teigė, kad neįvykdžiusios galutinio ir neskundžiamo 2001 m. lapkričio 27 d. teismo sprendimo, nacionalinės valdžios institucijos pažeidė jo teisę, kad jo byla būtų išnagrinėta per įmanomai trumpiausią laiką.

49. Vyriausybė šį argumentą ginčijo. Ji teigė, kad sprendimo įvykdymas užsitęsė dėl objektyvių priežasčių.

50. Be to, Vyriausybė nurodė, kad pareiškėjas pats trukdė nuosavybės teisių atkūrimo procesui, reikalaudamas grąžinti nuosavybę natūra arba sumokėti piniginę kompensaciją, atitinkančią rinkos kainą. Procesas būtų trukęs trumpiau, jeigu jis būtų bendradarbiavęs su valdžios institucijomis ir sutikęs su kitais įstatyme numatytais atkūrimo būdais. Prie užsitęsusio proceso prisidėjo pareiškėjo skundai teismams, nes valdžios institucijos turėjo sustabdyti administracinę procedūrą, kol bus išnagrinėtos bylos teismuose.

51. Vyriausybės nuomone, 2001 m. lapkričio 27 d. teismo sprendimas besąlygiškai neįpareigojo pareiškėjui grąžinti būtent jo tėvui priklausiusio žemės sklypo, taip pat nebuvo nurodytas konkretus atkūrimo būdas. Be to, delsimo įvykdyti minėtą teismo sprendimą pradžia laikytina 2004 m. vasario 27 d.

52. Pareiškėjas taip pat teigė, kad valdžios institucijos sąmoningai vilkino sprendimo vykdymą, teikdamos bereikalingus paklausimus dėl galimai laisvų (neužstatytų) būtent jo tėvui priklausiusio žemės sklypo dalių nepaisant to, kad pačios institucijos paskutinę sklypo dalį tretiesiems asmenims buvo perleidusios 2001 metais.

53. Galiausiai, pareiškėjas atkreipė dėmesį į tai, kad nuo 1999 m. liepos 1 d. Nuosavybės teisių atkūrimo įstatymas nebereikalavo, kad valstybės valdžios institucijos gautų buvusio savininko sutikimą dėl atkūrimo būdo.

2. Teismo vertinimas

54. Byloje *Burdov prieš Rusiją* (no. 59498/00, § 34, ECHR 2002-III) Teismas atkreipė dėmesį į tai, kad bet kurio teismo priimto sprendimo

vykdymas turi būti laikomas sudėtine „teisminio nagrinėjimo“ dalimi Konvencijos 6 straipsnio požiūriu. Nors delsimas vykdyti sprendimą tam tikrais atvejais gali būti pateisinamas, tai negali pažeisti pačios Konvencijos 6 straipsnio 1 dalyje garantuojamos teisės esmės.

55. 2001 m. lapkričio 27 d. teismo sprendimas pareiškėjui garantavo jo nuosavybės teisių į žemės sklypą atkūrimą Nuosavybės teisių atkūrimo įstatyme numatytais būdais. Nors jame atkūrimo būdas nenurodytas, galimybė grąžinti būtent jo tėvui priklausiusį žemės sklypą buvo atmesta (žr. § 13). Būtent viešojo administravimo institucijos turėjo nustatyti atlyginimo būdą ir dydį (žr. § 32).

56. Kadangi viešojo administravimo institucijos pagal įstatymus privalėjo sprendimą dėl nuosavybės teisių atkūrimo priimti per šešis mėnesius nuo prašymo ir reikiamų dokumentų pateikimo, ir kadangi tokį prašymą pareiškėjas iš tiesų buvo pateikęs 1997 metais, Teismo nuomone, jos šią pareigą priimant aptariamą sprendimą jau turėjo. Taigi, kai tik 2001 m. lapkričio 27 d. sprendimas įsiteisėjo, jis turėjo būti nedelsiant įvykdytas. Tikslaus termino šiam sprendimui įvykdyti nebuvo būtina nurodyti.

57. Ta apimtimi, kuria pareiškėjo skundas pagal Konvencijos 6 straipsnio 1 dalį yra susijęs su teismo sprendimo neįvykdymu, reikia atsakyti į klausimą, ar viešojo administravimo institucijos rūpestingai ėmėsi greitų ir būtinų priemonių galutiniam neskundžiamam teismo sprendimui įvykdyti.

58. Teismas pastebi, kad pirmą kartą įvykdyti teismo sprendimą bandyta priimant įsakymą, kuriuo buvo nepatenkintas pareiškėjo prašymas grąžinti būtent jo tėvui priklausiusį žemės sklypą natūra, kurį Kauno apskrities viršininkas priėmė 2002 m. balandžio 19 d. Tačiau galimybės atkurti pareiškėjo teises į būtent jo tėvui priklausiusį žemės sklypą nebuvo jau priimant galutinį 2001 m. lapkričio 27 d. teismo sprendimą. Todėl Teismas konstatuoja, kad šis įsakymas buvo nereikalingas ir nepagrįstai užvilkinio vykdymo procesą. Be to, dėl procedūrinių trūkumų 2004 m. vasario 12 d. administracinis teismas jį pripažino negaliojančiu.

59. Taip pat neveiksmingais laikytini ir vykdomosios valdžios institucijų paklausimai, kuriais buvo siekiama nustatyti laisvos (neužimtos) žemės dalį būtent jo tėvui priklausiusiame žemės sklype, kai tokios galimybės jau nebebuvo. Dėl to procesas užsitęsė dar trejus metus.

60. 2007 m. liepos 13 d. valdžios institucijos priėmė sprendimą pareiškėjui nuosavybės teises atkurti išmokant jam kompensaciją Vyriausybės vertybiniais popieriais. Nevertindamas, ar tokia kompensacija buvo pakankama pareiškėjo nuosavybės teisių atkūrimo tikslais, Teismas mano, kad šis sprendimas iš esmės buvo skirtas 2001 m. lapkričio 27 d. teismo sprendimui įvykdyti. Vis dėlto, ir šis valdžios institucijų sprendimas buvo pripažintas negaliojančiu dėl procedūrinio trūkumo.

61. Teismas primena, kad viešojo administravimo institucijos yra vienas iš paklūstančios teisei valstybės elementų, ir todėl jų interesai sutampa su būtinybe tinkamai vykdyti teisingumą. Jeigu viešojo administravimo institucijos atsisako vykdyti teisingumą arba jo neįvykdo, arba net jį vilkina, bylos šaliai Konvencijos 6 straipsnyje numatytos garantijos teismo procese netenka prasmės (žr. *Matache and Others v. Romania*, no. 38113/02, 2006-10-19, § 27, ir *Hornsby v. Greece*, 1997-03-19, § 41, Sprendimų ir nutarimų ataskaitos 1997-II).

62. Iš tiesų nuosavybės teisių atkūrimo procese vykdomosios valdžios institucijos pagal nacionalinius nuosavybės teisių atkūrimą reglamentuojančius teisės aktus turi atlikti eilę sudėtingų veiksmų, o ne aiškų vienkartinį veiksmą, pavyzdžiui, sumokėti tam tikrą pinigų sumą (kaip, pavyzdžiui, pirmiau cituotoje *Burdov* byloje). Pareiškėjo dalyvavimas taip pat yra būtinas. Nors šioje byloje pareiškėjas nesutiko su pradiniu vykdomosios valdžios institucijų pasiūlymu dėl atlyginimo būdo (žr. § 18), jo sutikimas dėl tam tikro atkūrimo būdo administravimo institucijoms nebuvo privalomas ir jos galėjo savo nuožiūra nuspręsti dėl tinkamo atlyginimo (žr. § 32 ir, *mutatis mutandis*, *Jasiūnienė v. Lithuania*, 2003-03-06, no. 41510/98, § 29, ir *Užkurėlienė and Others v. Lithuania*, 2005-04-07, no. 62988/00, § 31).

63. Todėl didelė dalis valdžios institucijų veiksmų, kurių jos ėmėsi, gali būti laikomi neveiksmingais, pasikartojančiais ir nesiekiančiais atkurti pareiškėjo nuosavybės teisių. Teismas taip pat atkreipia dėmesį į valdžios institucijų veiksmų, parenkant galimus atkūrimo būdus, nenuoseklumą. Net darant prielaidą, kad pats pareiškėjas tam tikra dalimi prisidėjo prie delsimo įvykdyti teismo sprendimą, pirmiau nurodytos aplinkybės iš esmės yra dėl valdžios institucijų kaltės. Be to, kai teismo sprendimas valstybės atžvilgiu priimamas fizinio asmens naudai, pareiga įvykdyti šį sprendimą, visų pirma, tenka valstybės valdžios institucijoms, kurios turi imtis visų nacionalinėje teisės sistemoje esamų priemonių vykdymui paspartinti ir tokiu būdu užkirsti kelią Konvencijos pažeidimams (žr. *Stoycheva v. Bulgaria*, 2011-07-19, no. 43590/04). Nepaisant to, kad pareiškėjas buvo įtrauktas į piliečių eilę, kuriems atkuriant nuosavybės teises suteikiami nauji žemės sklypai, paskutinį kartą patvirtintą 2011 metais, atrodo, kad tolesnių žingsnių nebuvo imtasi.

64. Atsižvelgdamas į šias aplinkybes, Teismas konstatuoja, kad nacionalinės valdžios institucijos neįvykdė 2001 m. lapkričio 27 d. teismo sprendimu joms nustatytų pareigų ir neužtikrino tinkamo teisingumo vykdymo principo.

65. Šiuo metu nuo nurodyto teismo sprendimo priėmimo jau yra praėję daugiau negu vienuolika metų. Teismo nuomone, ši situacija ne tik nepriimtina, bet ir pažeidžia Konvencijos 6 straipsnio 1 dalyje saugomos teisės esmę (žr. *Immobiliare Saffi v. Italy*, [GC] no. 22774/93, § 74, ECHR 1999-V, ir pirmiau cituotą *Burdov*, § 35).

66. Darytina išvada, kad šioje byloje daug metų nesiėmusios reikiamų priemonių galutiniam teismo sprendimui įvykdyti, Lietuvos valdžios institucijos neužtikrino pareiškėjui garantuojamos apsaugos pagal Konvencijos 6 straipsnio 1 dalį.

67. Taigi, buvo pažeista Konvencijos 6 straipsnio 1 dalis.

II. TARIAMAS KONVENCIJOS 1 PROTOKOLO 1 STRAIPSNIO PAŽEIDIMAS

68. Pareiškėjas skundėsi, kad ilgą laiką užsitęsęs jo negalėjimas atkurti nuosavybės teisių į nacionalizuotą žemės sklypą nei natūra, nei kitaip teisingai už jį atlyginant, prilygo jo teisių, numatytų pagal Konvencijos 1 Protokolo 1 straipsnį, pažeidimui.

69. 1 Protokolo 1 straipsnis numato:

„Kiekvienas fizinis ar juridinis asmuo turi teisę netrukdomas naudotis savo nuosavybe. Iš niekieno negali būti atimta jo nuosavybė, išskyrus tuos atvejus, kai tai yra būtina visuomenės interesams ir tikrai įstatymo numatytais sąlygomis bei vadovaujantis bendraisiais tarptautinės teisės principais,

Tačiau ankstesnės nuostatos jokia būdu neriboja valstybės teisės taikyti tokius įstatymus, kokie, jos manymu, jai reikalingi, kad galėtų kontroliuoti nuosavybės naudojimą atsižvelgdama į bendrąjį interesą arba, kad garantuotų mokesčių, kitų rinkliavų ar baudų mokėjimą.“

A. Priimtinumai

1. Šalių argumentai

70. Vyriausybė teigė, kad Susitariančiosios valstybės laisvai galėjo pasirinkti nuosavybės teisių atkūrimo apimtį ir sąlygas, kuriomis jos sutiko atkurti buvusių savininkų nuosavybės teises.

71. Be to, Vyriausybė tvirtino, kad valdžios institucijų galimybei atkurti pareiškėjui teises trukdė pareiškėjo veiksmai, kaip antai, jo atkalkūs prašymai grąžinti jam nuosavybę natūra arba už ją sumokėti rinkos kainą, taip pat teismams pateikti skundai dėl valdžios institucijų.

72. Pareiškėjas su tuo nesutiko. Jis teigė, kad nuo 1997 metų, kai pateikė prašymą, turėjo savininko interesą, kad jo nuosavybės teisės būtų atkurtos.

2. Teismo vertinimas

73. Dėl pareiškėjo skundo, kad būtent jo tėvui priklausęs žemės sklypas nebuvo jam grąžintas natūra, Teismas primena, kad Konvencija negarantuoja teisės į nuosavybės teisių atkūrimą. „Nuosavybė“ 1 Protokolo 1 straipsnio prasme gali būti „egzistuojanti nuosavybė“ arba turtas, įskaitant reikalavimus, kurių atžvilgiu pareiškėjas gali teigti turįs bent jau „teisėtą lūkestį“, kad jie bus patenkinti. Tikėjimasis, kad seniai panaikintos

nuosavybės teisės gali būti atkurtos, negali būti laikoma „nuosavybe“ 1 Protokolo 1 straipsnio prasme; ja negali būti laikoma ir sąlyginė reikalavimo teisė, kuri išnyko dėl neįvykdytos sąlygos (žr., kaip vieną naujesnių šaltinių, *Polacek and Polackova v. the Czech Republic [GC]*, 2002-07-10, no. 38645/97, § 62).

74. Panašiai kaip ir byloje *Jasiūnienė prieš Lietuvą*, pareiškėjas neturėjo „teisėto lūkesčio“ atkurti nuosavybės teisių į pirminį žemės sklypą, kaip tai buvo nustatyta galutiniame ir neskundžiamame 2001 m. lapkričio 27 d. teismo sprendime. Ši nacionalinio teismo išvada įgijo *res judicata* galią ir negalėjo būti ginčijama (žr. *Brumărescu v. Romania [GC]*, no. 28342/95, § 61, ECHR 1999-VII, ir *Esertas v. Lithuania*, 2012-05-31, no. 50208/06, § 20–21). Taigi, valdžios institucijos tiesiog turėjo imtis tinkamų priemonių ir suteikti jam kompensaciją žeme arba pinigais, kaip numatyta Nuosavybės teisių atkūrimo įstatyme.

75. Darytina išvada, kad pareiškėjas neturi „nuosavybės“, kiek tai susiję su skundu dėl nuosavybės teisių atkūrimo būtent į jo tėvui priklausiusį žemės sklypą natūra, ir šis skundas yra *ratione materiae* nesuderinamas Konvencijos 35 straipsnio 3 dalies prasme su 1 Protokolo 1 straipsniu.

76. 2001 m. lapkričio 27 d. Kauno apygardos administracinis teismas padarė išvadą, kad pareiškėjas atitiko visas nuosavybės teisių atkūrimo į žemę sąlygas, išskyrus teisę į grąžinimą natūra. Remiantis šiuo sprendimu, pareiškėjo reikalavimas atkurti jo teises ne natūra, o kitomis priemonėmis, sudarė „turtinį interesą“, kuris yra pakankamai pagrįstas pagal nacionalinę teisę ir patenka į „nuosavybės“ sąvoką Konvencijos 1 Protokolo 1 straipsnio požiūriu (žr. *Kopecký v. Slovakia [GC]*, no. 44912/98, § 52, ECHR 2004-IX, ir *Maria Atanasiu and Others v. Romania*, 2010-10-12, nos. 30767/05 ir 33800/06, § 146)).

77. Atitinkamai likusi pareiškėjo skundo dalis dėl to, kad jam neužtikrinta galimybė gauti atlyginimą žeme arba pinigais nėra akivaizdžiai nepagrįsta pagal Konvencijos 35 straipsnio 3 dalį. Ji taip pat nėra nepriimtina bet kuriais kitais pagrindais. Dėl šios priežasties ji turi būti pripažinta priimtina.

B. Esmė

1. Šalių argumentai

78. Pareiškėjas skundėsi, kad jam ilgą laiką neužtikrinta galimybė gauti lygiavertį žemės sklypą arba pakankamą kompensaciją, atitinkančią ginčijamo sklypo rinkos vertę.

79. Vyriausybė tvirtino, kad nacionalinės valdžios institucijos ėmėsi visų reikiamų priemonių pareiškėjo teisėms atkurti. Tuo tarpu pats pareiškėjas nuolat nesutiko su valdžios siūlomais kompensacijos būdais.

80. Pareiškėjas šį argumentą ginčijo, remdamasis Nuosavybės teisių atkūrimo įstatymo 1999 m. birželio 2 d. pakeitimu, pagal kurį jo sutikimas nebebuvo būtinas.

81. Galiausiai Vyriausybė argumentavo, kad pareiškėjas, kaip buvęs savininkas, buvo įtrauktas į eilę ir jam naujas valstybinės žemės sklypas Kauno mieste būtų buvęs skirtas iš karto, kai tik jis būtų suformuotas.

2. Teismo vertinimas

82. Teismas dar kartą primena, kad daugelyje panašių bylų jis yra konstatavęs, kad galutinio ir neskundžiamo teismo sprendimo neįvykdymas pažeidžia Konvencijos 1 Protokolo 1 straipsnį (žr., pavyzdžiui, pirmiau cituotą bylą *Burdov*, § 40–42; pirmiau cituotą bylą *Jasiūnienė*, § 44–47; ir *Matache and Other v. Romania*, 2006-10-19, no. 38113/02, § 38–43). Teismo nuomone, nėra priežasčių, dėl kurių jis šioje byloje turėtų nukrypti nuo savo praktikos.

83. Teismas pirmiausia pažymi, kad, skirtingai nei pareiškėjo byloje *Broniowski prieš Lenkiją* ([GC], no. 31443/96, § 170, ECHR 2004–V) atveju, nagrinėjamoje byloje pareiškėjas turėjo galimybę kaip kompensaciją gauti ir valstybinės žemės sklypą.

84. Tačiau pabrėžtina, kad nuo to laiko, kai pareiškėjas pateikė prašymą atkurti nuosavybės teises, šiuo metu jau yra praėję daugiau negu keturiolika metų. Daugiau negu vienuolika metų jis laukė, kol bus įvykdytas 2001 m. lapkričio 27 d. teismo sprendimas, kuriuo buvo pripažinta jo vykdytina teisė gauti kompensaciją žeme arba pinigais. Be to, atrodo, kad procesas sustojo, nes po 2007 metų nebuvo priimtas joks sprendimas. Tai yra, nebuvo nuspręsta, ar pareiškėjas gaus naują žemės sklypą, ar atlyginimą vertybiniais popieriais, kada ir kokios vertės.

85. Darytina išvada, kad neužtikrinta pareiškėjo teisė į minėto teismo sprendimo įvykdymą apribojo jo teisę netrukdomai naudotis savo nuosavybe, kaip numatyta 1 Protokolo 1 straipsnio pirmos pastraipos pirmame sakinyje. Todėl būtina nustatyti, ar toks apribojimas buvo pateisinamas.

86. Minėtos nuostatos tikslais Teismas turi nustatyti, ar buvo užtikrinta teisinga pusiausvyra tarp bendrojo visuomenės intereso ir asmens pagrindinių teisių apsaugos reikalavimų (žr. *Sporrong and Lönnroth v. Sweden*, 1982-09-23, § 68, Serija A Nr. 52). Reikiama pusiausvyra nėra užtikrinama, kai asmeniui užkraunama individuali ir pernelyg didelė našta (žr. *Străin and Others v. Romania*, no. 57001/00, § 44, ECHR 2005-VII).

87. Turtinių teisių atveju itin svarbus gero administravimo principas (žr. *Moskal v. Poland*, 2009-09-15, no. 10373/05, § 40). „Gero administravimo“ principas reikalauja, kad tais atvejais, kai nagrinėjamas viešojo intereso klausimas, valstybės valdžios institucijos privalo veikti laiku, tinkamai ir kuo nuosekliau (žr. *Beyeler v. Italy*, no. 33202/96, § 120,

ECHR 2000-I), ir *Megadat.com SRL v. Moldova*, no. 21151/04, § 72, ECHR 2008).

88. Teismas šioje byloje jau nustatė, kad Vyriausybė neįrodė jokių ypatingų aplinkybių, kuriomis būtų galima pateisinti užtrukusį minėto teismo sprendimo įvykdymą ir teisės aktų dėl nuosavybės teisių atkūrimo įgyvendinimą (žr. § 58–64 pirmiau). Nors sprendžiant tokius klausimus valstybė iš tiesų susiduria su sudėtingais teisiniais ir faktiniais aspektais, šioje byloje kliudymas netrukdomai naudotis savo nuosavybe yra iš esmės priskirtinas valstybei atsakovei.

89. Dėl Vyriausybės argumento, kad pareiškėjas įtrauktas į eilę dėl lygiaverčio žemės sklypo suteikimo (paskutinį kartą eilė patvirtinta 2011 metais), Teismas atkreipia dėmesį į tai, kad vis tiek nėra aišku, kada tas naujas sklypas jam bus suteiktas. Į tai atsižvelgiant pabrėžtina, kad netikrumas – įstatyminis, administracinis ar kylantis dėl valdžios institucijų taikomos praktikos – yra tas veiksnys, į kurį būtina atsižvelgti vertinant valstybės elgesį (žr. pirmiau cituotą sprendimą byloje *Broniowski*, § 151).

90. Atsižvelgdamas į bylos aplinkybes, Teismas daro išvadą, kad nacionalinių valdžios institucijų veiksmai neatitiko gero administravimo principo užtikrinant pareiškėjo nuosavybės teisių apsaugą.

91. Neįvykdžiusi 2001 m. lapkričio 27 d. teismo sprendimo, valstybė atsakovė ilgam užkirto kelią pareiškėjui atkurti nuosavybės teises. Tuo nepateisinamai paveiktas pareiškėjo teisėtai lūkestis gauti kompensaciją, kurią numato nacionaliniai teisės aktai (žr. § 55 pirmiau). Dėl to buvo neužtikrinta teisinga pusiausvyra tarp bendrojo ir pareiškėjo individualaus intereso, ir jam teko individuali, ir pernelyg didelė našta, o tai nesuderinama su Konvencijos 1 Protokolo 1 straipsniu.

92. Todėl šioje byloje ši nuostata buvo pažeista.

III. KITI TARIAMI PAŽEIDIMAI

93. Pareiškėjas skundėsi dėl civilinės bylos, susijusios su namų ir jo tėvui priklausiusio žemės sklypo nuosavybės teisėmis. Remdamasis 6 straipsnio 1 dalimi ir 1 Protokolo 1 straipsniu, jis teigė, kad buvo apribota jo teisė kreiptis į teismą ir teisė susigrąžinti turtą iš trečiųjų asmenų. Pareiškėjas įrodinėjo, kad 2004 m. sausio 8 d. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas neteisėtai atsisakė nagrinėti jo kasacinį skundą. Be to, jis skundėsi ir tuo, kad civilinis procesas, susijęs su nuosavybės teisėmis, buvo neteisingas. Galiausiai, įrodinėdamas, kad Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2001 m. balandžio 13 d. sprendimas buvo neteisėtas, jis tvirtino, kad buvo pažeistos jo nuosavybės teisės į namus.

94. Vyriausybė ginčijo pareiškėjo teisę atkurti nuosavybės teises į namus ir jo tėvui priklausiusį žemės sklypą.

95. Teismas pastebi, kad procesas dėl nuosavybės teisių tęsėsi iki 2004 m. sausio 8 d., kai Lietuvos Aukščiausiasis Teismas atsisakė nagrinėti

pareiškėjo kasacinį skundą dėl apeliacinio teismo 2003 m. spalio 30 d. sprendimo.

96. Padedamas advokato, pareiškėjas vėliau pateikė antrą kasacinį skundą, kurį 2004 m. birželio 11 d. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas atsisakė priimti kaip pateiktą praleidus terminą be pateisinamų priežasčių. Teismo nuomone, šis atsisakymas negali būti laikomas galutiniu sprendimu pagal Konvencijos 35 straipsnio 1 dalį, kadangi galima atsizvelgti tik į įprastas ir veiksmingas teisinės gynimo priemones.

97. Todėl šioje nuosavybės teisių byloje galutinis įsigaliojęs sprendimas yra Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2004 m. sausio 8 d. sprendimas. Tai reiškia, kad 2004 m. gruodžio 10 d. pateiktos peticijos dalis yra nepriimtina, nes pateikta praleidus terminą. Atitinkamai ji turi būti atmesta pagal Konvencijos 35 straipsnio 1 ir 4 dalis.

98. Dėl tų pačių priežasčių pareiškėjo skundas dėl teismo proceso, kuriame buvo priimtas Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2001 m. balandžio 13 d. sprendimas, taip pat yra nepriimtinas. Jis taip pat atmestinas pagal Konvencijos 35 straipsnio 1 ir 4 dalis.

99. Galiausiai, remdamasis Konvencijos 14 straipsniu, pareiškėjas skundėsi, kad buvo diskriminuojamas dėl dalinės kompensacijos, į kurią jis turėjo teisę pagal nacionalinius teisės aktus. Jis tvirtino, kad buvo diskriminuojamas, nes neturėjo nuolat Lietuvoje gyvenančio asmens statuso, o pagal iki 1997 m. liepos 1 d. galiojusį Nuosavybės teisių atkūrimo įstatymą teisė į nuosavybės teisių atkūrimą buvo pripažįstama tik nuolatiniam šalies gyventojams.

Pareiškėjas taip pat teigė, kad nediskriminavimo principas buvo pažeistas tuo, kad nuosavybės teisių byloje Lietuvos Aukščiausiasis Teismas atsisakė pratęsti terminą kasaciniam skundui pateikti.

100. Pagal esamą Teismo praktiką, Konvencijos 14 straipsnyje įtvirtinta teisė nebūti diskriminuojamam naudojantis Konvencijoje garantuojamomis teisėmis yra pažeidžiama, kai valstybės, nenurodydamos objektyvaus ir pagrįsto pateisinimo, skirtingai elgiasi su analogiškose situacijose esančiais asmenimis (žr. *Thlimmenos v. Greece [GC]*, no. 34369/97, § 44, ECHR 2000-IV, ir *Wessels-Bergervoet v. Netherlands*, no. 34462/97, § 46, ECHR 2002-IV).

101. Kadangi šiuo atveju pareiškėjas kol kas negavo piniginės kompensacijos arba naujo žemės sklypo atkuriant jo nuosavybės teises, jų pakankamumo negalima įvertinti. Šiuo atžvilgiu Teismas primena, kad valstybės gali pačios nustatyti nuosavybės teisių atkūrimo apimtį ir sąlygas, kuriomis jos sutinka atkurti buvusių savininkų nuosavybės teises (žr. pirmiau cituotą *Kopecký*, § 35).

102. Dėl pareiškėjo skundo dėl ne nuolat Lietuvoje gyvenančio asmens statuso, jis nepateikė jokių argumentų, pagrindžiančių, kad iki 1997 m. liepos 1 d. galiojusio įstatymo nuostatų taikymas turėjo neigiamos įtakos jo teisėms ir interesams. Darytina išvada, kad pareiškėjas nebuvo skirtingai

arba nepalankiai nacionalinių valdžios institucijų traktuojamas dėl jo ne nuolat Lietuvoje gyvenančio asmens statuso arba tariamo kompensacijos nepakankamumo.

103. Vertindamas pareiškėjo skundą dėl Lietuvos Aukščiausiojo Teismo atsisakymo pratęsti terminą kasaciniam skundai pateikti, Teismas pažymi, kad pareiškėjas nepateikė įrodymų, kad su kitais asmenimis tokiose pačiose situacijose buvo elgiamasi palankiau.

104. Šių argumentų pakanka Teismo išvadai, kad pareiškėjo teisės nepažeistos.

105. Dėl šios priežasties šis skundas turi būti atmetas kaip aiškiai nepagrįstas pagal Konvencijos 35 straipsnio 3 ir 4 dalis.

IV. KONVENCIJOS 41 STRAIPSNIO TAIKYMAS

106. Konvencijos 41 straipsnyje numatyta:

„Jeigu Teismas nustato Konvencijos ar jos protokolų pažeidimą ir jeigu Aukštosios Susitariančiosios Šalies įstatymai leidžia tik iš dalies atlyginti pažeidimu padarytą žalą, tai priteikus Teismas gali priteisti nukentėjusiajai šaliai teisingą atlyginimą.“

A. Žala

107. Pareiškėjas reikalavo 920 702 eurų (EUR) turtinei žalai atlyginti, kurią sudaro turto eksperto 2007 metais nustatyta nacionalizuoto turto rinkos vertė, ir papildomi 30 proc. už vertės padidėjimą.

108. Jis taip pat reikalavo 72 000 eurų neturtinei žalai atlyginti.

109. Vyriausybė šį pareiškėjo reikalavimą ginčijo.

110. Dėl tariamos turtinės žalos Vyriausybė tvirtino, kad nesant pareiškėjo teisių pažeidimo ir atsižvelgiant į viešojo administravimo institucijų ketinimą skirti pareiškėjui naują žemės sklypą, reikalavimas atlyginti turtinę žalą turi būti atmetas visa apimtimi. Be to, nebuvo priežastinio ryšio tarp reikalaujamos atlyginti žalos ir tariamų Konvencijos pažeidimų. Vyriausybė pabrėžė, kad pareiškėjas negali iš valstybės reikalauti daugiau negu ją įpareigoja nuosavybės teisių atkūrimo teisės aktai dėl kompensacijos būdo ir dydžio.

111. Dėl pareiškėjo reikalaujamos neturtinės žalos Vyriausybė įrodinėjo, kad suma yra pernelyg didelė ir nepagrįsta. Vyriausybės nuomone, pats pažeidimo konstatavimas būtų laikytinas pakankamu teisingu atlyginimu.

112. Atsižvelgdamas į šios bylos aplinkybes, susijusias su reikalavimu atlyginti turtinę žalą dėl valdžios institucijų neįvykdyto teismo sprendimo, Teismas mano, kad Konvencijos 41 straipsnio taikymo klausimas nėra parengtas sprendimui. Įvertinęs tai, kad Vyriausybė iš esmės neginčijo savo pareigos suteikti pareiškėjui naują žemės sklypą, Teismas atkreipia dėmesį į tai, kad yra galimybė valstybei atsakovei ir pareiškėjui susitaikyti (Teismo Reglamento 75 taisyklės 1 dalis). Dėl to Teismas atideda šio klausimo

nagrinėjimą ir kviečia Vyriausybę ir pareiškėją per šešis mėnesius nuo sprendimo įsiteisėjimo pagal Konvencijos 44 straipsnio 2 dalį pranešti apie bet kokį susitarimą, kurį jie gali pasiekti.

113. Kita vertus, Teismo nuomone, dėl nustatytų Konvencijos 6 straipsnio 1 dalies ir 1 Protokolo 1 straipsnio pažeidimų, susijusių su galimybės atkurti nuosavybės teises nebuvimu, pareiškėjas patyrė kančias ir nusivylimą. Tačiau, Teismo nuomone, pareiškėjo reikalaujama suma yra pernelyg didelė. Vertindamas teisingumo pagrindais, Teismas priteisia pareiškėjui 7 800 eurų bei bet kokius mokesčius, kurie gali būti taikomi šiai sumai, neturtinei žalai atlyginti.

B. Kaštai ir išlaidos

114. Pareiškėjas taip pat reikalavo 10 299 eurų bylinėjimosi vidaus teismuose ir 11 313 eurų bylinėjimosi Teisme kaštams ir išlaidoms padengti.

115. Vyriausybė šį reikalavimą ginčijo tuo pagrindu, kad nurodytos sumos buvo pernelyg didelės ir tinkamai nepagrįstos.

116. Atsižvelgiant į Teismo praktiką, kaštai ir išlaidos priteisiami tik tuo atveju, jei nustatoma, jog jie buvo realiai patirti, būtini ir protingo dydžio. Tačiau visa apimtimi suma negali būti priteista, kadangi Teismas dalį pareiškėjo skundų atmetė. Atsižvelgdamas į turimus dokumentus ir pirmiau nurodytus kriterijus, Teismas mano, kad pagrįsta pareiškėjui priteisti 8 770 eurų visoms išlaidoms padengti.

C. Palūkanos

117. Teismas mano, kad nevykdant įsipareigojimų palūkanos turi būti skaičiuojamos pagal ribinę Europos centrinio banko skolinimo normą, pridodant tris procentus.

DĖL ŠIŲ PRIEŽASČIŲ TEISMAS VIENBALSIAI

1. *Skelbia* skundus dėl neįvykdyto 2001 m. lapkričio 27 d. teismo sprendimo ir pareiškėjo nuosavybės teisių į žemės sklypą neatkūrimo priimtinais, o likusią peticijos dalį nepriimtina;
2. *Nusprendžia*, kad buvo pažeista Konvencijos 6 straipsnio 1 dalis;
3. *Nusprendžia*, kad buvo pažeistas Konvencijos 1 Protokolo 1 straipsnis;

4. *Nusprendžia*, kad 41 straipsnio taikymo klausimas tiek, kiek jis susijęs su turtine žala dėl šioje byloje konstatuotų pažeidimų, nėra parengtas sprendimui ir todėl
- a) *atideda* šio klausimo nagrinėjimą;
 - b) *kviečia* Vyriausybę ir pareiškėją per šešis mėnesius nuo sprendimo įsiteisėjimo pagal Konvencijos 44 straipsnio 2 dalį pranešti Teismui apie bet kokį pasiektą susitarimą;
 - c) *atideda* tolesnį procesą ir suteikia kolegijos pirmininkui teisę prireikus jį atnaujinti;
5. *Nusprendžia*,
- a) kad Valstybė atsakovė turi sumokėti pareiškėjui per tris mėnesius nuo tos dienos, kai sprendimas taps galutiniu pagal Konvencijos 44 straipsnio 2 dalį, šias sumas, jas konvertuojant į Lietuvos litus pagal mokėjimo dieną taikomą kursą:
 - i) 7 800 eurų (septynis tūkstančius aštuonis šimtus eurų) ir bet kokius mokesčius, kurie gali būti taikomi šiai sumai, neturtinei žalai atlyginti;
 - ii) 8 770 eurų (aštuonis tūkstančius septynis šimtus septyniasdešimt eurų) ir bet kokius mokesčius, kurie gali būti taikomi pareiškėjui, kaštams ir išlaidoms atlyginti;
 - b) kad nuo minėto trijų mėnesių termino pabaigos iki sprendimo įvykdymo dienos per įpareigojimų nevykdymo laiką nuo minėtų sumų turės būti mokamos paprastosios palūkanos pagal ribinę Europos centrinio banko skolinimo normą, pridedant tris procentus;
6. *Atmeta* likusius pareiškėjo reikalavimus dėl teisingo atlyginimo.

Surašyta anglų kalba ir paskelbta raštu 2013 m. gruodžio 10 d., vadovaujantis Teismo Reglamento 77 taisyklės 2 ir 3 dalimis.

Stanley Naismith
Kancleris

Guido Raimondi
Pirmininkas